

ภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ
ในระบบกฎหมายไทย อังกฤษ เยอรมนี สเปน และอิตาลี

Legal Architecture of Employment Contracts for Professional Sport Players
Under the Legal Tradition of Thailand, Britain, Germany, Spain and Italy

เสถียรภาพ นานหลวง¹, แคทริน สหชัยยันต์²

ชูจิต ธีรพงษ์³ และ จุฬ่า จงสถิตยธาวร⁴

Sthianrapab Nluang¹, Catherin Sahachaiyunta²

Chujit Teerapong³ and Chula Jonsathittavorn⁴

^{1, 2, 3}คณะนิติศาสตร์ โทมัส อควินัส มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

^{1, 2, 3}Thomas Aquinas School of Law, Assumption University

⁴คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

⁴Faculty of Law, Siam University

E-mail: sthianrapabnln@au.edu

Received October 19, 2023; **Revised** December 15, 2023; **Accepted** January 19, 2024

Abstract

This article presents the results of research on the legal architecture or legal framework of contracts for professional athletes in the legal systems of Thailand, England, Germany, Spain, and Italy. The objectives of the study are threefold: 1. To examine the current situation and legal issues related to contracts for professional athletes in Thailand. 2. To compare the legal framework of contracts for professional athletes in Germany, England, Spain, Italy, and Thailand. And 3. To propose improvements and developments to the legal measures for contracts for professional athletes in Thailand. The research employs a qualitative research method, analyzing data from documents. The research reveals that England and Germany apply general labor laws to regulate contracts for professional athletes, while Spain, Italy, and Thailand use specific sports laws. In Thailand, contracts for professional athletes and sports personnel fall under the jurisdiction of the Promotion of Professional Sports Act of 2013 and the Regulations of the Professional Sports Committee on Standards for Hiring and Protection Measures of 2017. Furthermore, the study indicates that

contractual relationships involving celebrity or superstar athletes and sports clubs tend to be more commercial than labor contracts. However, existing laws do not adequately address these commercial contracts, highlighting a lack of alignment with the evolving environment. Consequently, legal amendments are necessary to better suit the current landscape.

Keywords: Employment; Contract; Sport; Professional plyers

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นผลจากการวิจัย เรื่อง ภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายหรือกรอบกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายของประเทศไทย อังกฤษ เยอรมนี สเปน และอิตาลี มีวัตถุประสงค์สามประการ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย เยอรมนี อังกฤษ สเปน อิตาลี และไทย และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การวิจัยพบว่า ประเทศไทยและเยอรมนี ใช้กฎหมายแรงงานทั่วไปบังคับกับสัญญาจ้างแรงงานนักกีฬาอาชีพ ขณะที่ประเทศสเปน อิตาลี และไทย ใช้กฎหมายเฉพาะ ในประเทศไทยสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพ เรื่อง มาตรฐานการจ้างและมาตรการในการคุ้มครอง พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ การศึกษายังระบุด้วยว่า นิติสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงกับสโมสรกีฬามีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ยิ่งกว่าสัญญาจ้างแรงงาน แต่กฎหมายในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงสัญญาทางพาณิชย์ดังกล่าว ทำให้กฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว

คำสำคัญ: การจ้างแรงงาน; สัญญา; กีฬา; นักกีฬาอาชีพ

บทนำ

การปรากฏขึ้นของกีฬาอาชีพทำให้เกิดอุตสาหกรรมเฉพาะสาขากีฬา (sport as a special industry) ประกอบเป็นในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ โดยมีนักกีฬาอาชีพที่มีทักษะสูงและองค์กรกีฬาอาชีพเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมสาขานี้ นักเศรษฐศาสตร์บางฝ่ายเห็นว่ากีฬาอาชีพทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจกีฬา โดยมีนักกีฬาเป็นสินทรัพย์ (asset) ของสโมสรที่สามารถแสวงหาประโยชน์จากนักกีฬาอาชีพไปจนกว่าจะสิ้นอายุสัญญาจ้าง ทำให้เกิดปัญหาในการย้ายสังกัดของนักกีฬาเพราะสโมสรกีฬาที่สังกัดจะต่อรองผลประโยชน์กับสโมสรที่จะรับโอนนักกีฬาจนเป็นที่พอใจของตนจึงจะยอมให้นักกีฬาย้ายสังกัด จนกระทั่งเกิดคดี ฌอง-มาร์ก บอสมีอง (Jean-Marc Bosman) ในสหภาพยุโรป ซึ่งศาลยุติธรรมยุโรป (European Court of Justice: ECJ) ได้ตัดสินว่านักกีฬาฟุตบอลอาชีพมีเสรีภาพที่จะย้ายสังกัดได้อย่างเสรีเมื่อสิ้นสุดสัญญาจ้างแล้ว คำพิพากษาของ ECJ ในคดีนี้ได้เปิดโอกาสให้ระบบเศรษฐกิจกีฬาระหว่างประเทศเข้ามาจัดระเบียบกีฬาระหว่างประเทศ (Thanapornpan, 2001)

คำวินิจฉัยในคำพิพากษาของคำพิพากษาของ ECJ เป็นที่มาของกฎบอสมอน (Bosmon Rule) ที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับว่าด้วยการย้ายสังกัดหรือการโอนนักกีฬาฟุตบอลระหว่างประเทศของ FIFA ซึ่งเรียกว่า The FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players ที่จะต้องนำไปเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอล เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของนักกีฬาฟุตบอลอาชีพ (Duval, 2016) กล่าวได้ว่าคดีดังกล่าวทำให้ภูมิสถาปัตยกรรมของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อกฎหมายกีฬาฟุตบอลอาชีพทั้งระดับระหว่างประเทศและระดับชาติ

นักกีฬาอาชีพ ถือเป็นแรงงานที่มีทักษะสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกฝนอย่างหนักและต่อเนื่องบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์กีฬาเทคนิคกีฬาสมัยใหม่ และและประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาในระดับชาติและนานาชาติ นักกีฬาอาชีพที่มีทักษะระดับสูงและมีความโดดเด่นในการแข่งขันถือเป็นสินทรัพย์ (asset) ของสโมสรกีฬา (club) เนื่องจากกีฬาอาชีพได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีชนิดกีฬาอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น จึงมีกฎหมายส่งเสริมกีฬาในระดับชาติ เช่น ในประเทศไทยมีการออกประกาศตามพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 รับรอง 14 ชนิดกีฬาให้เป็นกีฬาอาชีพ เป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าอุตสาหกรรมกีฬาเป็นอุตสาหกรรมนันทนาการที่สร้างรายได้สูงให้แก่กีฬาและสโมสรกีฬา ด้วยปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดแรงจูงใจให้นักกีฬาอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วยนักกีฬาอาชีพทั่วไป (ordinary professional sport players) และนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง (celebrity professional sport players) ลักษณะงานของนักกีฬาอาชีพเป็นงานที่ใช้ทักษะการเล่นกีฬาเฉพาะตัวภายใต้การกำกับดูแลโดยผู้ฝึกสอนหรือผู้ให้คำแนะนำของทีมประกอบกับประสบการณ์ในการแข่งขันของนักกีฬาแต่ละคน ทำให้เกิดนักกีฬาอาชีพทั่วไป (ordinary professional sport players) กับนักกีฬาที่มีชื่อเสียง (celebrity หรือ superstar players) กล่าวคือนักกีฬาอาชีพทั่วไปไม่มีทักษะการเล่นที่ไม่โดดเด่น แต่มีทักษะในการเล่นที่ดีตามมาตรฐานกีฬาอาชีพสาขาของตน ก็จะทำงานในลักษณะของผู้รับจ้างทำงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาจ้างแรงงาน ขณะที่นักกีฬาที่มีชื่อเสียงนักกีฬา จะมีลักษณะการเล่นที่โดดเด่นจนเป็นที่นิยมของผู้ชมกีฬาหรือแฟนกีฬาอย่างกว้างขวาง นักกีฬาอาชีพกลุ่มนี้มีการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพที่มีแบบแผนและเป็นระบบ โดยมีผู้จัดการส่วนตัวหรือตัวแทน (agent) เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือในการเจรจาในการทำสัญญา เช่น สัญญาจ้าง สัญญาโฆษณาสินค้า สัญญาการโชว์ตัว ทำให้นักกีฬาในกลุ่มนี้เข้าลักษณะเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ (self-employed) และเข้าลักษณะเป็นการประกอบกิจการทางพาณิชย์ ยิ่งกว่าการรับจ้างขายแรงงาน สัญญาจ้างทำงานของนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงจึงมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ (commercial contract) ยิ่งกว่าสัญญาจ้างแรงงาน (labor contract) อย่างไรก็ตาม กรอบความคิดของกฎหมายจนปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนสำหรับเรื่องนี้ (The Center for The Law and Economics of Sport, 2013)

จากลักษณะเฉพาะของนักกีฬาอาชีพที่กล่าวข้างต้น นำไปสู่ปัญหาการกำหนดกรอบความคิดของกฎหมาย การจ้างนักกีฬาอาชีพสองประการ คือ ปัญหาระเบียบข้อบังคับทางมหาชนและเอกชนในทางกีฬาเกี่ยวข้องกันอย่างไร และความสัมพันธ์ในทางสัญญาจ้างเป็นอย่างไร ปัญหากรอบกฎหมายดังกล่าวนำไปสู่ปัญหากฎหมายที่ใช้บังคับกับการคัดเลือกนักกีฬา ค่าตอบแทน วินัย รวมถึงมาตรฐานของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพว่าควรมีขอบเขตอย่างไร และปัญหากฎหมายและข้อบังคับของสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาอาชีพ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อตกลงร่วมหรือข้อตกลงกลุ่ม (collective bargaining) สนับสนุนและใช้บังคับกับนักกีฬาหรือบุคลากรกีฬาได้อย่างไร นักกีฬาอาชีพทั่วไป (ordinary professional sport players) หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ (self-employed)

ในปัจจุบันกรอบความคิดของกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างกันจนสามารถจัดแบ่งความแตกต่างได้เป็นสองกลุ่มความคิด โดยในระบบอังกฤษและเยอรมนี ถือว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงานทั่วไป ขณะที่สเปนและอิตาลี ใช้กฎหมายเฉพาะ

บังคับกับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ (Turlan et al., 2021) และประเทศไทย สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพ เรื่อง มาตรฐานการจ้างและมาตรการในการคุ้มครอง พ.ศ. 2560 ในการใช้กฎหมายของศาลไทยมีแนวโน้มของความเห็นไปในทางที่ว่าสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพเป็นสัญญาจ้างพิเศษ มิใช่สัญญาจ้างแรงงาน ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9202/2559 ที่วินิจฉัยว่า “สัญญาว่าจ้างนักกีฬาฟุตบอล เป็นสัญญาที่โจทก์ว่าจ้างจำเลย ให้ฝึกซ้อม แข่งขัน ตลอดจนการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ฝึกสอน เจ้าหน้าที่ทีม หรือผู้บริหารทีมของจำเลย โดยมุ่งประสงค์ต่อความสำเร็จของงานที่รับจ้าง ซึ่งก็คือผลการแข่งขันและนำไปสู่การมีชื่อเสียงของผู้ว่าจ้างอันเป็นเป้าหมายสำคัญของจำเลย สัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยจึงมิใช่สัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 575 หากแต่เป็นสัญญาในทางแพ่งประเภทหนึ่ง” แม้ว่าศาลฎีกาได้วินิจฉัยปัญหาสถานะทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพไว้แล้วดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ความเห็นเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในประเทศไทยยังไม่เป็นที่ยุติ เพราะคดีนี้มุ่งไปที่นักกีฬาฟุตบอลอาชีพ ขณะที่ยังมีกีฬาอาชีพ อื่นกว่าสิบชนิดในประเทศไทย

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าภูมิสถาปัตยกรรม (legal architecture) หรือกรอบความคิดของกฎหมาย (legal framework) สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ ได้มีการสร้างรูปแบบหลักเกณฑ์เพื่อใช้กับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ ซึ่งมีสภาพเป็น “ลูกจ้างพิเศษ” (special workers) ที่มีนิติสัมพันธ์กับนายจ้างที่เป็นสโมสรกีฬา ซึ่งมีสภาพเป็น “นายจ้างพิเศษ” (special employers) ผ่านกฎหมายนิติบัญญัติและคำพิพากษาของศาล (Colucci and Hendrickx, 2014)

ในบทความนี้จะนำเสนอทริแควาระห์ภูมิสถาปัตยกรรมของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ โดยมุ่งศึกษากรอบความคิดทางกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ เยอรมนี สเปน อิตาลี และประเทศไทย ว่าเป็นอย่างไร และสภาพแวดล้อมการจ้างนักกีฬาอาชีพว่าเป็นอย่างไร เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนากฎหมายของประเทศไทยให้สามารถรองรับสภาพการจ้างงานนักกีฬาอาชีพในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศเยอรมนี อังกฤษ สเปน อิตาลี และไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา กรอบแนวคิดกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไป และนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงในระบบกฎหมายของประเทศเยอรมนี อังกฤษ สเปน อิตาลี และไทย โดยมีแหล่งข้อมูลมาจากเอกสาร เช่น หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย บทความ

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีกำหนด 1 ปี จากวันที่ 1 มิถุนายน 2564 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2565

คำนิยามศัพท์

“ภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมาย” ในการวิจัยนี้ หมายความว่า กรอบกรอบความคิดทางกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น กรอบความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาจ้างนักกีฬา ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามระบบกฎหมายของแต่ละประเทศด้วยเหตุปัจจัยของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น กรอบความคิดของกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ ในปัจจุบันแบ่งออกเป็นสองกรอบความคิดหลัก คือ กรอบความคิดที่ถือว่ากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอยู่ภายใต้กฎหมายสัญญาจ้างแรงงานและคุ้มครองแรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตและบริการทั่วไป แต่อีกกรอบความคิดหนึ่ง ถือว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพเป็นสัญญาจ้างที่มีลักษณะพิเศษที่มีนายจ้างพิเศษและลูกจ้างพิเศษเป็นคู่สัญญา สัญญาจ้างในรูปแบบนี้จึงควรอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการจ้างงาน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายหรือกรอบความคิดทางกฎหมาย เป็นวิธีคิดสำหรับการจัดให้มีกฎหมายเฉพาะอย่าง ซึ่งจะเป็นกรอบความคิดที่จะนำไปสู่การจัดทำร่างกฎหมายเพื่อผ่านออกมาใช้บังคับเป็นกฎหมาย

“สัญญาทางพาณิชย์” ในการวิจัยนี้หมายความว่า สัญญาที่คู่สัญญามุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทางพาณิชย์ กล่าวโดยเฉพาะ สัญญาจ้างนักกีฬาที่มีชื่อเสียง เป็นสัญญาทางพาณิชย์ที่ประกอบด้วยข้อสัญญาสองส่วนหลัก คือ ข้อสัญญาทั่วไปที่บังคับดำเนินการทำงานและด้านวินัยของนักกีฬา และข้อสัญญาทางพาณิชย์ที่เป็นความลับของคู่สัญญาซึ่งเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์ระหว่างผู้ประกอบการสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง คือ นักกีฬาอาชีพ ในฐานะผู้รับจ้าง และอีกฝ่ายหนึ่ง คือ สโมสรกีฬา ในฐานะผู้ว่าจ้าง เช่น ข้อสัญญาว่าด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้าง อัตราค่าจ้างพิเศษ ผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษอื่น ๆ

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ ทฤษฎีเสรีภาพการแสดงเจตนาเพื่อเข้าทำสัญญา และแนวความคิดทางกฎหมายสำหรับการคุ้มครองแรงงานในภาคอุตสาหกรรมกีฬา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ของสัญญาจ้างงานนักกีฬาอาชีพ

ทฤษฎีเสรีภาพการแสดงเจตนาเพื่อเข้าทำสัญญา (Freedom of Contract Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การแสดงเจตนาทำสัญญาเป็นเสรีภาพของปัจเจกชนที่ตกลงใจโดยอิสระที่จะเลือกเข้าทำสัญญาหรือไม่ทำสัญญา ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ *ประการแรก* หลักความมีเสรีภาพที่จะทำสัญญา หลักการนี้ยืนยันความสำคัญของความมีเสรีภาพของบุคคลในการตัดสินใจด้วยความเชื่อมั่นว่าการแสดงเจตนาทำสัญญาเป็นสิทธิอิสระและต้องได้รับความเคารพ เมื่อแสดงเจตนาแล้วย่อมมีผลผูกพันเพราะการแสดงเจตนาที่มีความศักดิ์สิทธิ์ *ประการที่สอง* หลักการการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง หลักการนี้ยืนยันว่าการเข้าทำสัญญาเกิดจากการแสดงเจตนาที่มีความชัดแจ้งแน่นอนผ่านการสื่อสารที่ชัดแจ้งหรือโดยปริยาย เพื่อกำหนดข้อตกลง เงื่อนไข และความผูกพันของคู่สัญญา *ประการที่สาม* หลักความสุจริต หลักการนี้ยืนยันว่าการแสดงเจตนาเข้าทำสัญญาจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสุจริตของคู่สัญญา ซึ่งเกิดจากความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีของคู่สัญญา หลักการทางกฎหมายดังกล่าวเป็นผลให้เสรีภาพในการแสดงเจตนาเมื่อประกอบสองประการ คือ 1. องค์ประกอบด้านการมีอำนาจต่อรอง

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อตกลงสัญญา และ 2. องค์ประกอบด้านการเลือกประเภทของสัญญาที่จะเข้าผูกพันตน ทฤษฎีนี้สนับสนุนความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคในการแสดงเจตนาเพื่อเข้าทำสัญญา (Dagan & Heller, 2013)

ผลการวิจัยของ Department of Economics, University of Reading ได้ข้อสรุปในเชิงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ว่า ปรากฏการณ์ของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงหรือดารากีฬาอาชีพ (superstars in professional sport) เกิดจากความสัมพันธ์ของสองปัจจัย คือ ปัจจัยด้านประสิทธิผลของการแข่งขัน (productivity) กับปัจจัยด้านรายได้ (revenue) ของสโมสรกีฬา ปัจจัยดังกล่าวเป็นมูลเหตุจูงใจให้สโมสรต้องการว่าจ้างนักกีฬาที่มีชื่อเสียงเข้ามาเป็นนักกีฬาของสโมสร ซึ่งได้ส่งผลให้นักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีเสรีภาพในการทำสัญญาและมีอำนาจต่อรองกับสโมสรเพื่อทำข้อตกลงพิเศษในสัญญาจ้าง ยิ่งนักกีฬามีชื่อเสียงมากขึ้นเท่าใดก็ยิ่งทำให้มีอำนาจต่อรองมากยิ่งขึ้น (Scarfe et al., 2020) ข้อสรุปของการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีเสรีภาพการแสดงเจตนา ซึ่งจะแสดงออกจากรูปแบบของสัญญาจ้าง ซึ่งเป็นที่มาของแนวความคิดสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ยิ่งกว่าสัญญาจ้างแรงงาน

แนวความคิดสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ (Sport Employment Legal Concept) เป็นแนวความคิดทางกฎหมายที่ถูกพัฒนามาจากแนวทางปฏิบัติในการจ้างงานในอุตสาหกรรมกีฬา ซึ่งเป็นสัญญาที่มีรูปแบบเฉพาะที่ประกอบด้วยข้อสัญญาสองส่วน คือ ข้อสัญญามาตรฐาน (standard contracts) และข้อสัญญาส่วนบุคคล (individual contracts) หรือข้อสัญญาพิเศษหรือข้อตกลงผลประโยชน์พิเศษ โดยสัญญามาตรฐานมาจากข้อตกลงร่วมกัน (collective agreements) อันเกิดจากการต่อรองกลุ่ม (collective bargaining) ทำให้เกิดเป็นหลักเกณฑ์ร่วมกันของสมาชิกองค์กรปกครองกีฬา (sport's governing body) ที่สมาชิกจะต้องถือปฏิบัติตามและเชื่อฟัง สำหรับข้อตกลงส่วนบุคคลหรือข้อตกลงผลประโยชน์พิเศษที่เป็นข้อตกลงเฉพาะและเป็นความลับระหว่างนักกีฬากับสโมสรกีฬาผู้เป็นคู่สัญญา เช่น เงินเดือน โบนัสตามผลงาน (performance bonuses) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้สนับสนุน (sponsorship deals) และสิทธิในภาพลักษณ์ (image rights) สิทธิประโยชน์ตามข้อตกลงพิเศษจะขึ้นอยู่กับความมีชื่อเสียงของนักกีฬา ด้วยคุณลักษณะพิเศษของนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงทำให้นักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง (celebrity players) เป็นที่ต้องการของสโมสรกีฬา ทำให้นักกีฬาเหล่านี้มีอำนาจต่อรองสูงในการเจรจาเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากสโมสรกีฬาผู้เป็นคู่สัญญา เช่น ค่าที่พัก ยานพาหนะ ค่าเดินทาง ค่าซ่อม ค่าประกันภัย ค่ารักษาความปลอดภัย ส่วนนักกีฬาอาชีพทั่วไปมีอำนาจต่อรองสำหรับการทำสัญญาจ้างในระดับที่ต่ำกว่านักกีฬาที่มีชื่อเสียงโดดเด่น นอกจากนี้ นักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงจะมีการบริหารจัดการสัญญาอย่างเป็นระบบด้วยการให้คำปรึกษาและนำโดยผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพ คือ ผู้จัดการส่วนตัวหรือตัวแทนนักกีฬา (sport player's agent) เป็นผู้เจรจาการทำสัญญาแทนนักกีฬาเพื่อให้นักกีฬาได้รับผลประโยชน์จากการเป็นคู่สัญญาสูงสุดจนเป็นที่พอใจของนักกีฬา (Welch, 2017)

ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ คือ เป็นสัญญาที่มีข้อตกลงเกี่ยวกับการโอนหรือย้ายสังกัดของนักกีฬา ที่มักจะมีข้อสัญญาที่กำหนดให้การย้ายสังกัดของนักกีฬาจะต้องได้รับความยินยอมจากสโมสรที่สังกัด และจะย้ายได้ก็ต่อเมื่อสโมสรที่ต้องการรับโอนนักกีฬาก็ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่สโมสรต้นสังกัด ทำให้การย้ายสังกัดของนักกีฬาทำได้ยากกว่าการย้ายงานของลูกจ้างในอุตสาหกรรมทั่วไป ข้อตกลงในลักษณะดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพการเคลื่อนไหวแรงงานเสรีของนักกีฬา และเป็นอุปสรรคต่อสโมสรขนาดเล็กที่ไม่สามารถรับโอนนักกีฬาที่มีทักษะสูงอยู่ในสังกัดของตน จนกระทั่งเมื่อเกิดคดี Bosman ซึ่งเป็นโจทก์ได้เรียกร้องสิทธิการย้ายสังกัดของนักกีฬาอาชีพให้เป็นเสรี ศาลยุติธรรมยุโรป (ECJ) ในคดี C-415/93 *Union Royal Belge de Societes de Football Association and others v. Jean-Mare Bosman (1995)* ได้พิพากษาว่า นักกีฬาในยุโรป มีเสรีภาพภายใต้

หลักการเคลื่อนไหวแรงงานเสรีในตลาดยุโรปตามสนธิสัญญาโรม (The Treaty of Rome) ที่จะย้ายสังกัดได้เมื่อสัญญาสิ้นสุดลง ทำให้คดีนี้เป็นที่มาของกฎบอสแมน (The Bosman Rule) ซึ่งสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) ได้ปรับปรุงกฎการย้ายสังกัดของนักกีฬาฟุตบอล โดยให้สิทธิแก่นักฟุตบอลย้ายสังกัดในสหภาพยุโรปได้เสรีเมื่อสัญญาจ้างสิ้นสุดลงตามแนวคำพิพากษาในคดี Bosman (Liew, 2015) คำพิพากษาคดีนี้ได้ทำลายกำแพงที่ขวางกั้นเสรีภาพในการย้ายสังกัดและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติในการจัดทำสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในเวลาต่อมา (Siekmann, 2006) แนวความคิดเสรีภาพการย้ายสังกัดของนักกีฬาได้เสรี น่าจะมีรากฐานความคิดมาจากทฤษฎีลัมลีย์ (Lumley Doctrine) ที่พัฒนาขึ้นโดย English Court of Equity ในช่วงปี 1852 ที่ได้วางหลักเรื่องเสรีภาพที่ลูกจ้างจะเลิกสัญญาจ้างเมื่อใดก็ได้และจะไปทำงานกับนายจ้างคนใดก็ได้ (VanderVelde, 1992)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ คือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ศึกษาเอกสารทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย และบทความวิชาการ บทความวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยวิธีตีความข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผ่านกระบวนการเปรียบเทียบกฎหมาย

2. การวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ คือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ศึกษาเอกสารทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย และบทความวิชาการ บทความวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยวิธีตีความข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิจัย โดยผ่านกระบวนการเปรียบเทียบกฎหมาย

3. การวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 สรุปข้อมูลที่ได้รับจากเอกสารปฐมภูมิ คือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ศึกษาเอกสารทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย และบทความวิชาการ บทความวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยวิธีตีความข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิจัย โดยผ่านกระบวนการเปรียบเทียบกฎหมาย

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาปัญหากฎหมายที่ใช้กับการจ้างนักกีฬาอาชีพ และปัญหาสถานะทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ การวิจัยได้ผล ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทย ได้นำแนวความคิดการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 โดย มาตรา 21 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพใดที่รับนักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรกีฬาอาชีพเข้าอยู่ในสังกัด

หรืออยู่ในความดูแล มีหน้าที่ต้องจัดทำสัญญาจ้างหรือความตกลงร่วมกัน แล้วแต่กรณีเป็นหนังสือ” วรรคสอง บัญญัติว่า “ข้อกำหนดในสัญญาจ้างหรือความตกลงร่วมกันตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นไปตาม มาตรฐานการจ้างหรือ มาตรการในการคุ้มครองที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องชั่วโมงทำงานตามปกติ วันหยุด วันลา การเลิกจ้าง มาตรการด้านความปลอดภัย และการ คุ้มครองนักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรกีฬาอาชีพ การทำประกันเพื่อคุ้มครองชีวิต สุขภาพ และอุบัติเหตุ สำหรับนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ การเยียวยารักษา กรณีมีความเสียหายหรืออันตรายอัน เกิดจากการบาดเจ็บในการฝึกซ้อมหรือแข่งขันกีฬาอาชีพ รายได้การแบ่งปัน ผลประโยชน์ระหว่าง สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพกับนักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรกีฬาอาชีพ” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัตินี้ได้กำหนดกรอบมาตรฐานการจ้างแรงงานนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาไว้เป็นการเฉพาะ แยกออกจากกฎหมายคุ้มครองแรงงาน จึงถือได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายพิเศษคุ้มครองสิทธิของนักกีฬาอาชีพและ บุคลากรกีฬาอาชีพแยกต่างหากจากกฎหมายสัญญาจ้างแรงงานทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ ดังกล่าว โดยคณะกรรมการกีฬาอาชีพได้ออกประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพ เรื่อง มาตรฐานการจ้างและ มาตรฐานการคุ้มครอง พ.ศ. 2560 กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างซึ่งเป็นนักกีฬาอาชีพและบุคลากร กีฬาอาชีพ ด้วยการกำหนดมาตรฐานสัญญาจ้างและการคุ้มครองไว้ใน ข้อ 4 ถึง ข้อ 9 โดยมีเนื้อหาโดยสังเขป คือ ข้อ 4 กำหนดให้มีมาตรฐานการจ้างไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือระเบียบที่คณะกรรมการกีฬาอาชีพกำหนดตามมาตรา 11 (9) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และกำหนดรูปแบบของสัญญาไว้ใน ข้อ 5 ด้วยกำหนดให้สัญญาจ้างต้องจัดทำเป็นหนังสือภาษาไทยหรือ ภาษาต่างประเทศหากมีความจำเป็น ข้อสัญญาจะต้องมีข้อกำหนดตามที่ระบุไว้ใน ข้อ 5 วรรคสอง นายจ้างมีสิทธิ บอกลีกสัญญาจ้างโดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย ซึ่งข้อ 7 กำหนดเหตุแห่งการเลิกจ้างไว้ 5 ประการ หากมีเหตุอย่างใด อย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เกิดแก่ลูกจ้าง คือ (1) จงใจกระทำการทุจริตหรือล่มีกีฬา (2) ถูกลงโทษเพราะใช้สารต้องห้าม (3) ผ่าฝืนจรรยาบรรณหรือจรรยาบรรณของนักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรอาชีพอันเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียแก่นายจ้างหรือวงการกีฬาอย่างร้ายแรง (4) ละทิ้งการฝึกซ้อมหรือการแข่งขันติดต่อกันเป็นระยะเวลาสามวันโดยไม่มีเหตุอันสมควร (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ข้อ 8 กำหนดให้นายจ้างจัดสวัสดิการสถานที่ฝึกซ้อม ให้ถูกสุขลักษณะเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ และ ข้อ 9 กำหนดให้นายจ้าง จัดทำประกันเพื่อคุ้มครองชีวิตหรือการรักษาพยาบาลที่เกิดการบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน การฝึกซ้อม หรือการแข่งขัน

ประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพฉบับปี 2560 ได้ขยายความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬา อาชีพ พ.ศ. 2556 ให้มีรายละเอียดของมาตรฐานการจ้างและมาตรฐานการคุ้มครองให้รัดกุมขึ้น เป็นที่สังเกตว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับและส่งเสริมกีฬาอาชีพ มีเนื้อหาเป็นกฎหมายคุ้มครองแรงงานอยู่ในตัว ทำให้พระราชบัญญัตินี้มีความเชื่อมโยงกับกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองแรงงานทั่วไป ซึ่งในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นผลให้การ ใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 เป็นกฎหมายคุ้มครองการจ้างแรงงานเฉพาะที่ต้องยึดโยงกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่ใช้บังคับกับการจ้างแรงงานทั่วไป จึงถือได้ว่ากรอบความคุ้มครองกฎหมายแรงงานกีฬา อาชีพของประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะตัวและมีสถานะทางกฎหมายเป็นกฎหมายคุ้มครองแรงงานพิเศษใกล้เคียงกับ กฎหมายเรื่องเดียวกันของประเทศสเปนและอิตาลี

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศเยอรมนี อังกฤษ สเปน อิตาลี และไทย

การวิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการเปรียบเทียบกรอบความคิดทางกฎหมายสัญญาจ้างแรงงานของสองกลุ่มประเทศ คือ กลุ่มแรกประกอบด้วยอังกฤษและเยอรมนี และกลุ่มที่สองประกอบด้วยสเปนและอิตาลี เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับระบบสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายไทยในลำดับถัดไป ดังนี้

ภูมิสถาปัตยกรรมของกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพกับสัญญาจ้างแรงงานในระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษและเยอรมนี

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายอังกฤษ การศึกษาพบว่านักกีฬาฟุตบอลอาชีพจะต้องผูกพันตามกฎข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นักกีฬาฟุตบอลอาชีพ จะต้องผูกพันตามข้อบังคับของสมาคมฟุตบอล (Football Association: FA) พรีเมียร์ลีก หรือฟุตบอลลีก และสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานะภาพเป็นองค์กรเอกชนมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน รัฐจะเข้าไปแทรกแซงเฉพาะกรณีเกี่ยวกับความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ รัฐสภาจะไม่ออกกฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดนิติสัมพันธ์ในการจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมกีฬาไว้เป็นการเฉพาะ การจ้างงานจะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงานทั่วไป สำหรับการใช้อกฎหมายก็อยู่ภายใต้กรอบความคิดดังกล่าวเช่นกัน ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาในคดี *Walker v. Crystal Palace Club (1910)* ซึ่งได้วินิจฉัยว่า สัญญาจ้างแรงงานหมายถึงความรวมถึงสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลด้วย สถานะความเป็นลูกจ้างของนักกีฬาฟุตบอลมาจากที่นักฟุตบอลจะต้องผูกพันตามกฎระเบียบของสโมสรและแนวทางปฏิบัติ การฝึกซ้อม และคำสั่งทั่วไป (Parrish, 2014) ขณะที่ การศึกษาในต่างประเทศบ่งชี้ว่าในระบบกฎหมายของเยอรมนี นิติสัมพันธ์ระหว่างนักกีฬาอาชีพหรือนักกีฬาฟุตบอลกับสโมสรกีฬาอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงาน ดังนั้น จึงเรียกนักกีฬาว่า “ลูกจ้าง” (employee) ภายใต้กฎหมายแรงงานนักกีฬา คือ ผู้ซึ่งมีความผูกพันจะต้องทำงานตามคำสั่งของนายจ้าง สัญญาจ้างแรงงานจะอยู่ในบังคับของกฎหมายกับการจ้างงานฉบับต่าง ๆ ได้แก่กฎหมายการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ กฎหมายการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานต่อเนื่องในระหว่างเจ็บป่วย และกฎหมายว่าด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน นิติสัมพันธ์ของนักกีฬาฟุตบอลอาชีพขยายความไปถึงหน้าที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ฝึกซ้อมหรือการแข่งขัน และการเข้าร่วมกิจกรรมของลีก เช่น การเข้าร่วมมหกรรมการแข่งขันหรือการสนับสนุนการแข่งขัน (Sienicki, 2014)

ภูมิสถาปัตยกรรมของกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพกับสัญญาจ้างแรงงานในระบบกฎหมายของประเทศสเปนและอิตาลี

การวิจัยในครั้งนี้บ่งชี้ว่า ในระบบกฎหมายสเปน มีการแยกสัญญาจ้างนักกีฬาออกจากสัญญาจ้างแรงงานทั่วไปมานานแล้ว กีฬาฟุตบอลไม่มีกฎหมายเฉพาะแต่เป็นกีฬาอาชีพชนิดหนึ่งในกฎหมายกีฬาอาชีพของสเปน กำหนดให้สามชนิดกีฬาเป็นกีฬาอาชีพ คือ ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และจักรยาน สำหรับความหมายของ “นักกีฬาอาชีพ” ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1.2 ของพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 1006/1985 ว่า หมายถึง “บุคคลที่ตกลงทำงานให้แก่สโมสรกีฬาหรือนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ด้านกีฬา เพื่อรับค่าจ้าง” สำหรับสัญญาจ้างนักกีฬาไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือทำหลักฐานเป็นหนังสือ แต่ทางปฏิบัติจะทำสัญญาจ้างเป็นหนังสือ

กฎหมายของสเปนบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า นักกีฬาอาชีพเป็น “ลูกจ้างพิเศษ” (special employees) ซึ่งมีอาชีพในการเล่นกีฬาภายใต้การควบคุมของนายจ้าง (สโมสรกีฬา หรือสมาคมกีฬา หรืออื่น ๆ) ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 1006/1985 (Parrish, 2014)

เมื่อศึกษากฎหมายสเปนเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของอิตาลี พบว่าอิตาลีมีกฎหมายเฉพาะสัญญาจ้างนักกีฬา โดยในปี ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524) อิตาลีได้ตรากฎหมายฉบับหมายเลข 1981/91 (Law 1981/91) ใช้บังคับเฉพาะกับนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ ซึ่งมาตรา 2 บัญญัติ คำนิยามของ “บุคลากรกีฬาอาชีพ” หมายถึง “นักกีฬา ผู้ฝึกสอน ผู้จัดการเทคนิคและการจัดการกีฬา และผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งตกลงทำงานกิจกรรมกีฬาเพื่อรับค่าจ้างสำหรับแลกเปลี่ยนกับการทำงานอย่างต่อเนื่อง” นักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรกีฬาอาชีพจะต้องได้รับใบอนุญาตจากสหพันธ์กีฬาแห่งชาติ (Turlan et al., 2021) หลักฐานเชิงประจักษ์นี้บ่งชี้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 มีกรอบความคิดที่ใกล้เคียงที่สุดกับกฎหมายฉบับดังกล่าวของประเทศอิตาลี

ผลการศึกษาในครั้งนี้กับผลการศึกษาในต่างประเทศที่เกี่ยวกับภูมิสถาปัตยกรรมของกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ

การศึกษาในครั้งนี้ได้ข้อสรุปสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายหรือกรอบความคิดทางกฎหมายสัญญาจ้างแรงงานนักกีฬาในประเทศอังกฤษ เยอรมนี สเปน และอิตาลี ที่ระบุว่าสัญญาจ้างนักกีฬาแบ่งออกเป็นสองระบบ คือ ระบบที่ใช้กฎหมายแรงงานทั่วไปกับนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ ได้แก่อังกฤษและเยอรมนี และระบบที่ใช้กฎหมายเฉพาะกับนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ (ผู้แนะนำและผู้ฝึกสอน) ได้แก่สเปน และอิตาลี กรอบความคิดทางกฎหมายการจ้างแรงงานกีฬาอาชีพได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาการคุ้มครองแรงงานในภาคอุตสาหกรรมกีฬาอาชีพ (Hendrick, 2017)

กล่าวได้ว่า ภูมิสถาปัตยกรรมหรือกรอบคิดของกฎหมายสัญญาจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมกีฬาอาชีพของประเทศอังกฤษ และเยอรมนี กับสเปน อิตาลี และไทย มีแนวทางที่แตกต่างกันในประเด็นต่าง ๆ แต่บางประเทศมีความใกล้เคียงกัน ดังที่แสดงข้อมูลสรุปอยู่ในตารางที่ 1 สรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่ใช้กับสัญญาจ้างแรงงานบุคลากรกีฬาอาชีพ

ตารางที่ 1 สรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่ใช้กับสัญญาจ้างแรงงานนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ

กฎหมายที่ใช้บังคับ	อังกฤษ	เยอรมนี	สเปน	อิตาลี	ไทย
กฎหมายเฉพาะ	ไม่มี	ไม่มี	มี พ.ร.ก. ฉบับที่ 1006/1985	มีกฎหมายฉบับที่ 91 ค.ศ. 1981	มี พ.ร.บ. ส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556
			เกี่ยวกับความสัมพันธ์	เกี่ยวกับความสัมพันธ์	
			เฉพาะบุคลากรกีฬา (นักกีฬา ผู้แนะนำ และ ผู้ฝึกสอน)	ของบุคลากรกีฬา ที่ทำงานในสหพันธ์กีฬาอาชีพ 6 สาขา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กฎหมายที่ใช้บังคับ	อังกฤษ	เยอรมนี	สเปน	อิตาลี	ไทย	
กฎหมายที่ใช้กับสัญญาจ้าง	ระเบียบการจ้างที่กำหนดโดยสหพันธ์กีฬาที่บรรจุอยู่ในคู่มือพนักงานหรือข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรม ซึ่งเป็นข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างบุคลากรกีฬาไม่ว่ามีสถานะเป็นลูกจ้างหรืออาชีพอิสระจะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายแรงงาน โดยเฉพาะเวลาทำงาน	กฎหมายแรงงานทั่วไป ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมซึ่งมักจะมีปัญหาสำหรับสัญญาจ้างที่มีกำหนดเวลา และไม่ได้ระบุเวลาทำงานและวันหยุด	กฎหมายแรงงานทั่วไปสำหรับบุคลากรกีฬาที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมกีฬา ซึ่งบุคลากรกีฬาได้รับค่าจ้างหลักจากการเล่นกีฬาให้แก่ฝ่ายจ้าง ซึ่งเป็นผู้จัดมหกรรมกีฬาอาชีพ	กฎหมายเฉพาะใช้กับบุคลากรกีฬาที่ทำงานต่อเนื่องกันเพื่อรับค่าจ้างในสาขากีฬาที่คณะกรรมการกีฬาโอลิมปิกอิตาลีกำหนดให้เป็นสหพันธ์กีฬาอาชีพ 6 สาขา	กฎหมายเฉพาะใช้กับนักกีฬาอาชีพตามคำนิยามปัจจุบันมีกีฬาอาชีพ 14 ชนิดกีฬา แต่กฎหมายกำหนดว่าการคุ้มครองสิทธิประโยชน์จะต้องไม่น้อยกว่ากฎหมายคุ้มครองแรงงาน	พ.ร.บ. ส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ใช้กับนักกีฬาอาชีพตามคำนิยามปัจจุบันมีกีฬาอาชีพ 14 ชนิดกีฬา แต่กฎหมายกำหนดว่าการคุ้มครองสิทธิประโยชน์จะต้องไม่น้อยกว่ากฎหมายคุ้มครองแรงงาน
บทบาทของข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกีฬา (สโมสรกีฬาและสมาคมกีฬา)	ใช้กับบุคลากรกีฬาสมัครเล่น ในกฎหมายมิได้ระบุถึงนักกีฬาอาชีพ (ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญกีฬาและนักวิชาการอย่างกว้างขวางกับความไม่ชัดเจนของกฎหมายในเรื่องนี้)	ข้อสัญญาจะถือตามการเจรจาของนักกีฬาหลักในบางสหพันธ์กีฬา	ในทางปฏิบัติจะเฉพาะข้อบังคับขององค์กรกีฬา ระดับชาติเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา	บทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะจะอยู่ภายใต้บังคับของข้อบังคับ	แต่ พ.ร.บ. ส่งเสริมกีฬาอาชีพฯ ไม่ได้บัญญัติอย่างชัดเจนว่าข้อบังคับของสโมสรกีฬาอาชีพถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับ แต่ข้อบังคับของสมาคมกีฬาและสโมสรกีฬาจะถูกควบคุมโดย พ.ร.บ. การกีฬา พ.ศ. 2558	
ประเภทของสัญญา	ข้อสัญญาทั่วไปขึ้นอยู่กับภาระทางธุรกิจ ข้อสัญญาเฉพาะเป็นไปตามทางปฏิบัติทางธุรกิจกีฬาโดยทั่วไปเป็นสัญญาที่มีกำหนดเวลา	สัญญาจ้างทั่วไปและขึ้นอยู่กับภาระทางธุรกิจ แต่ผู้ให้คำแนะนำนิยมใช้สัญญาที่มีระยะเวลา 1 ปี	สัญญาที่มีกำหนดเวลา	โดยทั่วไปเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดเวลา หากเป็นสัญญาที่มีกำหนดเวลาจะมีระยะเวลา 5 ปี	สัญญาจ้างแรงงานพิเศษที่มีหรือไม่มีกำหนดเวลา	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กฎหมายที่ใช้บังคับ	อังกฤษ	เยอรมนี	สเปน	อิตาลี	ไทย
ขอสัญญาทั่วไป	ตามกฎหมายแรงงานทั่วไป	ตามกฎหมายแรงงานทั่วไป	ขอสัญญาเกี่ยวกับหน้าที่ ค่าตอบแทน เวลาทำงาน	ค่าตอบแทน ระยะเวลาของสัญญา เวลาทำงาน การลา สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สัญญา	ตามกฎหมายแรงงานทั่วไป
ขอสัญญาเฉพาะ	คุณสมบัติ และประวัติการก่ออาชญากรรม	ระยะเวลาของสัญญา การต่อสัญญา	การย้ายสถานที่ทำงานของลูกจ้าง ระยะเวลาของสัญญา	การรับประกัน การปฏิบัติงาน	ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้
เวลาทำงาน	ไม่เกินวันละ 13 ชม.	ไม่เกินวันละ 10 ชม.	ไม่เกินวันละ 9 ชม.	ไม่เกินวันละ 13 ชม.	มาตรา 21 กำหนดให้สัญญาจ้างต้องมีมาตรการการจ้างหรือมาตรการในการคุ้มครองที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เช่น ชั่วโมงการทำงาน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย

การวิจัยในครั้งนี้บ่งชี้ว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการตีความสถานะทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพว่ามีสถานะอย่างไร ดังที่ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9202/2559 ซึ่งวินิจฉัยว่า “สัญญาว่าจ้างนักกีฬาฟุตบอล จึงเป็นสัญญาที่โจทก์ว่าจ้างจำเลยให้ฝึกซ้อม แข่งขัน ตลอดจนการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ฝึกสอน เจ้าหน้าที่ทีม หรือผู้บริหารทีมของจำเลย โดยมุ่งประสงค์ต่อความสำเร็จของงานที่รับจ้าง ซึ่งก็คือผลการแข่งขันและนำไปสู่การมีชื่อเสียงของผู้ว่าจ้างอันเป็นเป้าหมายสำคัญของจำเลย สัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยจึงมิใช่สัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 575 หากแต่เป็นสัญญาในทางแพ่งประเภทหนึ่ง” คำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้แสดงให้เห็นว่า ศาลฎีกาใช้เกณฑ์การบังคับบัญชา (control rule) เป็นข้อพิสูจน์สถานะของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพ โดยศาลพิจารณาว่า สภาพงานที่ถูกบังคับบัญชานั้นมีความเป็นอิสระหรือไม่ หากเป็นอิสระก็จะมีลักษณะเป็นการงานที่เป็นนายจ้างของตนเอง (self-employed) ที่เรียกว่าอาชีพอิสระ (contractor) ด้วยหลักดังกล่าว ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า สัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพมีลักษณะงานเป็นอาชีพอิสระเพราะเป็นการใช้ฝีมือหรือทักษะของนักฟุตบอลแต่ละคน สโมสรซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างไม่อาจจะกำหนดให้นักฟุตบอลต้องเตะฟุตบอลอย่างไรตามที่ตนต้องการ ความมุ่งหวังจากการใช้ฝีมือของนักฟุตบอล คือ การแข่งขันเพื่อให้ได้รับชัยชนะ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่สโมสร นักกีฬาฟุตบอลจึงเป็นเสมือนสินทรัพย์ของสโมสรฟุตบอลที่จะสามารถแสวงหาผลประโยชน์ทาง

เศรษฐกิจได้จนกว่าสัญญาจ้างจะสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวไว้แล้วในบทนำ นอกจากนี้การวิจัยพบว่า การย้ายสโมสรของนักกีฬาฟุตบอลก็ยังสามารถทำรายได้ให้แก่สโมสรในรูปแบบของการขายนักฟุตบอลให้แก่สโมสรอื่น และการเป็นนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีเพียงแต่จะขายทักษะขั้นสูงในการเล่นกีฬาแล้ว นักกีฬายังสามารถขายสิทธิในภาพลักษณ์ (image right) ซึ่งเป็นสิทธิอย่างหนึ่งในลักษณะทำนองเดียวกับนักแสดง (performers) ทำให้นักกีฬากลุ่มนี้ถูกเรียกขานว่าเป็น “ยอดนักกีฬา” (superstars) ทำให้นักกีฬากลุ่มนี้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากส่วนแบ่งรายได้จากค่าโฆษณาของผู้สนับสนุนด้วยอีกส่วนหนึ่งนอกจากค่าจ้างจากหลักฐานเชิงประจักษ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักกีฬาในกลุ่มนี้มีสถานะเป็นผู้ประกอบการหรือนักธุรกิจยิ่งกว่าเป็นลูกจ้างที่ขายทักษะหรือฝีมือในอุตสาหกรรมเดียวกัน เป็นผลทำให้สัญญาจ้างนักกีฬากลุ่มนี้มีสภาพเป็นสัญญาทางพาณิชย์ (commercial contract) มิใช่สัญญาจ้างแรงงานทั่วไป (general employment) สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปได้ถูกเรียกขานว่า “สัญญาจ้างแรงงานแบบพิเศษ” (special labor contract) ที่ต้องการข้อสัญญาเป็นพิเศษนอกเหนือจากข้อสัญญาจ้างแรงงานทั่วไป เช่น ข้อสัญญาการย้ายสังกัด สำหรับปัญหาสถานะทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพคำพิพากษาศาลฎีกาปี 2529 ที่ระบุข้างต้น ศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานในการตีความสถานะทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพไว้จนปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม หากนำเอาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวไปปรับกับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพโดยไม่คำนึงว่าเป็นนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงหรือนักกีฬาอาชีพธรรมดาอาจส่งผลกระทบต่อนักกีฬาที่ไม่มีชื่อเสียงที่มีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาต่ำกว่านักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง ซึ่งจะทำให้ให้นักกีฬาอาชีพที่ไม่มีชื่อเสียงได้รับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์น้อยกว่าการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และกฎหมายลำดับรอง ประการสำคัญแนวคำวินิจฉัยตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมาจากข้อพิพาทตามสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพ ซึ่งโจทก์เป็นนักฟุตบอลที่ถือว่าไม่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนี้จึงน่าจะสอดคล้องกับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงตามกรอบความคิดใหม่ที่ต้องการให้แยกสัญญาจ้างนักกีฬาออกเป็นสองระดับ คือ ระดับนักกีฬาอาชีพทั่วไปกับระดับนักกีฬาที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ (commercial contract) ในขณะที่สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรอาชีพกีฬาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงานพิเศษ (special labor contract) ที่แยกออกมาจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

สภาพแวดล้อมของแนวทางปฏิบัติในการทำสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง

การศึกษาในครั้งนี้พบว่า ในตลาดกีฬาอาชีพ ค่าตอบแทนนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงหรือยอดนักกีฬา (superstar หรือ celebrity sport players) โดยเฉพาะนักฟุตบอลอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักกีฬาที่มีความต้องการเข้าสู่ตลาดแรงงานสาขานี้เพิ่มขึ้นตลอดมา เพราะนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จถึงขนาดยกระดับเป็นนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงหรือยอดนักกีฬาอาชีพก็จะได้รับค่าจ้างที่มีอัตราสูงกว่านักกีฬาอาชีพทั่วไปจนทำให้เป็นนักกีฬาที่มีความมั่งคั่ง ในด้านสโมสรกีฬา นักกีฬาที่มีชื่อเสียงจะเป็นแรงดึงดูดผู้ชมกีฬาให้เกิดความนิยมในสโมสรกีฬา ซึ่งจะทำให้สโมสรมีรายได้เพิ่มขึ้น รายได้ของสโมสรมาจากหลายแหล่ง เช่น ค่าตั๋วเข้าชมการแข่งขัน ผลิตภัณฑ์ของสโมสร การจัดมหกรรมการแข่งขัน ค่าลิขสิทธิ์การถ่ายทอดการแข่งขัน ค่าโฆษณา ดังนั้น นักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงจึงเป็นที่ต้องการของสโมสรด้วยยอมจ่ายค่าตอบแทนที่สูง ส่งผลให้นักกีฬาที่มีชื่อเสียงมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาสูง ด้วยเหตุนี้เองจึงมีการทำสัญญาจ้างที่มีข้อสัญญาจ้างเป็นพิเศษแตกต่างจากนักกีฬาอาชีพทั่วไปตามผลการศึกษาที่ระบุข้างต้น นอกจากนี้นักกีฬาอาชีพในกีฬาหลายสาขาประกอบอาชีพเป็นนักกีฬาอิสระ เช่น กอล์ฟ เช่น Tiger Woods นักกีฬาเทนนิส เช่น Andre Agassi ยิ่งไปกว่านั้นนักกีฬาอาชีพจะมีผู้จัดการส่วนตัวหรือมีตัวแทนนักกีฬา

(agent) ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในธุรกิจกีฬาเป็นผู้เจรจาในการทำสัญญาและบริหารจัดการสัญญาแทน ทำให้นักกีฬาเหล่านี้สามารถปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้เป็นอย่างดี ค่าตอบแทนพื้นฐานของนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงโดยทั่วไปจะประกอบด้วยรายได้ที่สำคัญมาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ค่าเล่น ค่าใช้จ่ายหรือค่าล่วงเวลา ค่าโอกาส ค่าเช่าความสามารถ (Disney, 2006) ด้วยเหตุที่นักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีอำนาจต่อรองเท่าเทียมกับสโมสรกีฬาซึ่งเป็นผู้ว่าจ้าง จึงทำให้นักกีฬามีสิทธิที่จะเลือกทำสัญญาตามทฤษฎีเสรีภาพการแสดงเจตนาทำสัญญา (freedom of contract theory) จึงทำให้สัญญาจ้างนักกีฬากลุ่มนี้มีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์

การศึกษาในครั้งยังพบว่า การใช้ข้อบังคับขององค์กรกีฬาและข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของนักกีฬากับสัญญาจ้างมีความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ในการจ้างสำหรับนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ แม้กระทั่งประเทศที่ใช้กฎหมายเฉพาะอย่างเช่นสเปนและอิตาลีก็ถือปฏิบัติในแนวทางนี้ แต่ข้อสัญญาเฉพาะจะเกิดจากการเจรจาตกลงกันระหว่างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพกับสหพันธ์กีฬาอาชีพโดยตรง สำหรับระยะเวลาของสัญญาการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปเป็นรูปแบบของสัญญาที่มีกำหนดเวลา (fixed term contract) และกฎหมายที่ใช้บังคับก็เป็นกฎหมายทั่วไปแม้กระทั่งสเปนและอิตาลีก็ปฏิบัติไปในทิศทางนี้ นอกจากนี้พบว่าในเยอรมนีและอิตาลีใช้สัญญามาตรฐานที่จัดทำขึ้นโดยสหพันธ์กีฬาอาชีพ ส่วนอังกฤษใช้คู่มือพนักงานหรือระเบียบว่าด้วยจริยธรรมที่จัดทำขึ้นโดยสหพันธ์กีฬา ในส่วนหลักเกณฑ์ของระยะเวลาการทำงานตามกฎหมายนำไปใช้โดยอังกฤษ ต่อมาเยอรมนีได้ดำเนินการตามแนวทางของอังกฤษเพราะเห็นว่าวิธีนี้มีความยืดหยุ่น สำหรับอิตาลีกฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดเวลาทำงานไว้ในทางปฏิบัติจึงใช้กฎหมายทั่วไป ส่วนกฎหมายเฉพาะของสเปนได้กำหนดเวลาการทำงานไว้ และโดยที่แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ในสหภาพยุโรปไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในปี ค.ศ. 1993 สหภาพยุโรปจึงได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับเวลาทำงาน (Directive on Working Time: 93/104/EC) แนวทางปฏิบัติทั่วไปเกี่ยวกับเวลาทำงานของนักกีฬาอาชีพในยุโรปประกอบด้วย เวลาท่องเที่ยว (น่าจะหมายถึงเวลาพักผ่อนประจำปี) เวลาฝึกซ้อมและแข่งขัน เวลาเข้าร่วมแข่งขันกับทีมชาติและเวลาทำงานในกลางคืน (European Sectoral Dialog Committee for Sports and Active Leisure, 2021)

จากสภาพแวดล้อมของการจ้างนักกีฬาอาชีพดังที่กล่าวข้างต้นประกอบกับกีฬาระหว่างประเทศเข้ามาจัดระบบกีฬาอาชีพระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นแนวโน้มของกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และอาจทำให้กฎหมายในระบบที่ต่างกันตามที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ มีโอกาสมาบรรจบกันโดยผ่านกระบวนการเปรียบเทียบกฎหมายที่เรียกว่ากระบวนการทำให้กฎหมายใกล้เคียงกัน (Harmonization of law)

อภิปรายผล

การวิจัยภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายไทย อังกฤษ เยอรมนี สเปน และอิตาลี สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556

การวิจัยในครั้งนี้พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ใช้บังคับกับการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ การคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของนักกีฬาอาชีพ มีบทบัญญัติว่าด้วยสัญญาจ้างที่แยกออกจากสัญญาจ้างแรงงานทั่วไป ซึ่งปรากฏคำนิยามของนักกีฬาอาชีพในมาตรา 4 แต่ไม่มีคำนิยามนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง และมาตรการการคุ้มครองแรงงานนักกีฬาอาชีพปรากฏ

อยู่ในมาตรา 21 แต่บทบัญญัตินี้ไม่ได้แยกสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปออกจากนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง จึงเป็นผลให้สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติดังกล่าวด้วย ซึ่งผลการศึกษาบางส่วนชี้ว่าการนำสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปไปใช้บังคับกับนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีความไม่เหมาะสมกับลักษณะและสภาพของการจ้างงานที่ปรากฏอยู่ในอุตสาหกรรมกีฬาอาชีพ เพราะการศึกษาพบว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์มิใช่สัญญาจ้างแรงงาน ทั้งนี้ เพราะเป็นสัญญาที่ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างมีอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาที่เท่าเทียมกัน เป็นผลให้แต่ละฝ่ายต่างมีอิสระในการตัดสินใจเข้าทำกีฬาซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเสรีภาพการแสดงเจตนาทำสัญญา (freedom of contract theory) การศึกษาพบว่ามูลเหตุที่ทำให้สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ (commercial contract) เพราะผู้ว่าจ้างมุ่งแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากผู้รับจ้าง เช่น ความมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ ทักษะระดับสูงของนักกีฬา ซึ่งทำให้สโมสรกีฬาได้รับมูลค่าเพิ่มจากการจ้าง ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของรังสรรค์ ธนพรพันธ์ ที่ระบุว่านักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงเป็นสินทรัพย์ของสโมสรกีฬาที่จะตกตวงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากนักกีฬาได้จนกว่าจะสิ้นสุดสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีสถานะเป็นสินทรัพย์ของสโมสร ด้วยปัจจัยดังกล่าวการศึกษาในครั้งนี้จึงให้ข้อสรุปว่ารัฐไม่ควรเข้าแทรกแซงการแสดงเจตนาดังกล่าวของคู่สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง ทำให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศเยอรมนี อังกฤษ สเปน อิตาลี และไทย

การศึกษาในครั้งนี้พบว่า สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพแบ่งเป็นสองระบบ คือ ระบบที่ถือว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพเป็นสัญญาจ้างแรงงาน ระบบนี้ใช้อยู่ในเยอรมนีและอังกฤษ ทำให้มีการนำเอากฎหมายสัญญาจ้างแรงงานมาใช้กับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ อีกระบบหนึ่งถือว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพเป็นสัญญาจ้างพิเศษ มีกฎหมายแยกสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพออกจากสัญญาจ้างแรงงานทั่วไป ระบบนี้ใช้อยู่ในสเปน อิตาลี และไทย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาระบุว่ากฎหมายสัญญาจ้างงานนักกีฬาอาชีพในปัจจุบันทั้งสองระบบยังไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการจ้างงานนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง และแนวทางการใช้กฎหมาย ซึ่งมีความเห็นไปในทิศทางที่ว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมิใช่สัญญาจ้างแรงงาน แนวความคิดนี้ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9202/2559 ผลการวิจัยชี้ว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมการจ้างงานนักกีฬาอาชีพและแนวทางการใช้กฎหมายของศาล เป็นหลักฐานที่สามารถบ่งชี้แนวโน้มของความเป็นไปได้ที่ต่างประเทศและไทยจะมีกฎหมายหรือบทบัญญัติสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปแยกออกจากกฎหมายหรือบทบัญญัติของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง ผลการวิจัยนี้แสดงถึงความแตกต่างของภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายหรือกรอบแนวคิดกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของทั้งสองระบบ อันเป็นผลมาจากแนวความคิดในด้านการคุ้มครองแรงงานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเยอรมนีและอังกฤษที่มีแนวความคิดคุ้มครองแรงงานที่เข้มข้นมาตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่งานวิจัยได้พบว่าแนวความคิดดังกล่าวได้อ่อนตัวลง ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายของระบบสัญญาจ้างนักกีฬาในอนาคต

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย

การวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงพัฒนากฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทย เพราะผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1. และ ข้อ 2. ข้างต้น ได้ข้อสรุปว่ามาตรา 4 และ มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ไม่สอดคล้องกับสภาพการจ้างงานนักกีฬาอาชีพที่มี

ชื่อเสียง ส่งผลให้กฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเพิ่มเติมคำนิยามของนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงเข้าไว้ในมาตรา 4 และควรแยกสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปในมาตรา 21 ออกจากสัญญาจ้างนักกีฬาที่มีชื่อเสียง ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อนี้

สรุป

การศึกษาริชฎภักดิ์ได้ข้อสรุปว่า ข้อสรุปด้านกรอบความคิดของกฎหมายสัญญาจ้างแรงงานนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพทำให้ได้ข้อสรุปว่ามีกรอบความคิดทางกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาสองกรอบความคิดคือ กรอบความคิดของประเทศเยอรมนีและอังกฤษ ที่ถือว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพเป็นสัญญาจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมทั่วไป จึงได้นำกฎหมายสัญญาจ้างแรงงานและกฎหมายคุ้มครองแรงงานมาใช้กับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพ ทำให้นักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับลูกจ้างในอุตสาหกรรมทั่วไป ขณะที่กรอบความคิดทางกฎหมายของสเปนและอิตาลีมีมุมมองว่าสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพเป็นสัญญาจ้างลูกจ้างในอุตสาหกรรมพิเศษ จึงได้บัญญัติหลักเกณฑ์การคุ้มครองแรงงานไว้เป็นพิเศษแยกต่างหากจากการจ้างนักกีฬาทั่วไป ขณะที่ประเทศไทยได้บัญญัติหลักเกณฑ์การจ้างแรงงานนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพไว้ในกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และกำหนดมาตรฐานของสัญญาจ้างแรงงานไว้ในประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพ เรื่อง มาตรฐานการจ้างและมาตรการในการคุ้มครอง พ.ศ. 2560 ในระบบกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศไทยมีลักษณะใกล้เคียงกับระบบสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพของประเทศสเปนและอิตาลี แต่คล้ายคลึงกับกฎหมายอิตาลีมากที่สุด กรอบความคิดด้านสภาพแวดล้อมการจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมกีฬาอาชีพ การศึกษาริชฎภักดิ์ได้ข้อสรุปว่า สภาพแวดล้อมของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพราะสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกัน ขณะที่สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไป กล่าวโดยเฉพาะสัญญาจ้างนักกีฬาฟุตบอลอาชีพมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างพิเศษที่ไม่ใช่สัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปของการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ไม่ได้แยกสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปออกจากสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง ทำให้กฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการทำสัญญาจ้างในอุตสาหกรรมกีฬาอาชีพ จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 มาตรา 4 และมาตรา 21 โดยมีข้อเสนอแนะทางการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเฉพาะบทบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

แนวทางการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 4 ควรดำเนินการ ดังนี้

(1) ควรบัญญัติคำนิยามของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพโดยชัดแจ้ง เช่น บัญญัติว่า “สัญญาจ้าง” หมายความว่า สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพเพื่อการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬา หรือการอื่นใดตามวัตถุประสงค์หรือข้อบังคับของสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพ

(2) ควรเพิ่มเติมคำนิยามของ “นักกีฬาที่มีชื่อเสียง” โดยอิงกับลักษณะของงานและแนวทางปฏิบัติในการทำสัญญาจ้าง

แนวทางการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 21 ควรดำเนินการ ดังนี้

(1) ควรเพิ่มเติมข้อความตอนท้ายของวรรคสองว่า “ทั้งนี้ มาตรฐานการจ้างหรือมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพต้องไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานบัญญัติ”

(2) ควรเพิ่มเติมข้อความในวรรคสามของมาตรา 21 ว่า “ให้คณะกรรมการกีฬาอาชีพมีอำนาจอนุญาตให้สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพทำสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงให้มีข้อตกลงแตกต่างจากมาตรฐานการจ้างหรือมาตรการในการคุ้มครองนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ข้อสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต้องเป็นไปตามหลักปฏิบัติทั่วไปในการจ้างนักกีฬาอาชีพหรือบุคลากรกีฬาอาชีพ”

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์ผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ภูมิสถาปัตยกรรมทางกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพในระบบกฎหมายต่าง ๆ มีแนวโน้มไปในทางที่เป็นสัญญาจ้างพิเศษที่อยู่นอกเหนือจากสัญญาจ้างลูกจ้างในอุตสาหกรรมทั่วไป ดังนี้

องค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ

องค์ความรู้ใหม่ด้านการพัฒนากฎหมาย แยกเป็น 4 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ด้านการระบุสถานะของนักกีฬาอาชีพ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่านักกีฬาอาชีพสามารถจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนักกีฬาอาชีพทั่วไป และระดับนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง โดยในระดับนักกีฬาอาชีพทั่วไปมีลักษณะเป็นแรงงานพิเศษที่เกิดจากอุตสาหกรรมกีฬายุคใหม่ ขณะที่ระดับนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง มีลักษณะเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระและมีลักษณะเป็นการประกอบการทางพาณิชย์

ประเด็นที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ด้านกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาจ้างนักกีฬา งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า มาตรการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของนักกีฬาอาชีพและบุคลากรกีฬาอาชีพในพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีสถานะเป็นผู้รับจ้างอิสระและผู้ประกอบการทางพาณิชย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความจำเป็นจะต้องแก้ไขปรับปรุงมาตรา 4 และมาตรา 21 เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียง

ประเด็นที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ด้านรูปแบบของสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพทั่วไปมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงานพิเศษ ขณะที่สัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพที่มีชื่อเสียงมีลักษณะเป็นสัญญาทางพาณิชย์ แต่พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของสัญญาจ้างทั้งสองลักษณะไว้แยกจากกัน

ประเด็นที่ 4 องค์ความรู้ใหม่ด้านกรอบความคิดในการจัดทำร่างกฎหมายสัญญาจ้างนักกีฬาอาชีพ จะต้องทำให้กฎหมายที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการจ้างงานนักกีฬาอาชีพยุคใหม่ จนอาจจะทำให้เป็นต้นแบบให้ต่างประเทศนำไปศึกษาและใช้เป็นแนวทางพัฒนากฎหมายภายในในอนาคต ประเทศไทยไม่จำเป็นจะต้องยืมกฎหมายจากต่างประเทศตลอดไป

References

- Colucci, M., & Hendricks, F. eds. (2014). Regulating Employment Relationships in Professional Football a Comparative Analysis. *European Sports Law and Policy Bulletin*, 1, 1–455.
- Dagan, H., & Heller, M. (2013). *Freedom of Contract*. *Columbia Law and Economics Working Paper No. 458*. https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/1825
- Disney, R. (2006). *Remuneration of Sport Stars: Implementations for Regulation*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/228593090_Remuneration_of_Sports_Stars_Implications_for_Regulation
- Duval, A. (2016). *The FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players: Transnational Law-Making in the Shadow of Bosman*. <http://www.file:///C:/Users/Instructor/Downloads/SSRN-id2760263.pdf>
- European Sectoral Dialog Committee for Sports and Active Leisure. (2021). *Guideline for Working Time in the Sports and Leisure Sector*. <https://euathletes.org/wpcontent/uploads/2017/06/2014-ESSDC-Guidelines-On-Working-Time.pdf>
- Hendrick, F. (2017). What if Sport and Labour Law have Become Interlocked?. In *ISLSSL PRAGUE XII European Regional Congress*, (pp. 1–9). 20–22 September 2017, Prague. https://www.ercprague2017.cz/wp-content/uploads/2017/02/Hendrickx_What-if-sport-and-labour-law-have-become-interlocked.pdf
- Liew, J. (2015). *How the Bosman Revolution Changed Football Forever*. <https://www.telegraph.co.uk/sport/football/competition>
- Parrish, R. (2014). “*Employment Relationships at National Level: England*”. In Michele Colucci and Frank Hendricks (eds), *Regulating Employment Relationships in Professional Football a Comparative Analysis*, *European Sports Law and Policy Bulletin*, 1, 129–165.
- Scarfe, R., Singleton, C., & Telemo, P. (2020). *Extreme Wages, Performance and Superstars in a Market for Footballers*. Department of Economics, University of Reading. <https://www.reading.ac.uk/web/files/economics/emdp202004.pdf>
- Siekman, R. (2006). Labour Law, the Provision of Services, Transfer Rights and Social Dialogue in Professional Football in Europe. *Electronic Entertainment and Sports Law Journal*, 4(1), 1–3. <http://www.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/elj/issues/volume4/number1/seikmann>
-

- Sienicki, J. (2014). "Employment Relationships at National Level: Germany," In Michele Colucci and Frank Hendricks (eds), *Regulating Employment Relationships in Professional Football a Comparative Analysis*, European Sports Law and Policy Bulletin, 1, 1-455.
- Thanapornpan, R. (2001). *Sport in the Cultural Capital System*. <http://www.rungsun.econ.tu.ac.th>
- The Center for The Law and Economics of Sport. (2013). *The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players*. <https://www.europa.eu/eu/publication-detail/publication/5fde15c2-647c>
- Turlan, F., Schnee, T., Abelleira, F. G., Macmillan, R., Provenzali, P., & Middlemas, J. (2021). *Study On the Legal Framework on Employment Contracts in Four EU Member States (Germany, Spain, Britain and Italy) for Sport Workers not Being Professional Sportsmen and-Women*. https://www.cebre.cz/dokums_raw/planetlabor_study.pdf.
- VanderVelde, L. S. (1992). The Gendered Origins of the Lumley Doctrine: Binding Men's Consciences and Women's Fidelity. *The Yale Law Journal*, 101(4), 729-1996.
- Welch, R. (2017). *Employment Law in Sport*. <https://www.researchgate.net/publication/320555659>